

Research Paper

Explain the Component of Organizing the Urban Walls of Valuable Tissues of Shiraz (Study sample of Hafez St. and Ali Ibn Hamzeh St.)

Ali Ghahramanpour: PhD Student in Architecture, Department of Architecture, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran.

Hadi Kashmiri: Associate Professor, Department of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran.

Baqher Karimi: Assistant Professor, Department of Architecture, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 2022/01/18
Accepted: 2022/03/18
PP: 71-88

Use your device to scan and read the article online

Keywords: Organizing urban walls, presenting the audience's opinion, identifying, Hafez Street and Ali Ibn Hamzeh Street, Shiraz

Abstract

One of the factors shaping and identifying the city form are urban walls, which if the audience's opinion is provided, the person will establish a stronger emotional relationship with the wall, and this two-way relationship between the audience and urban walls will increase the sense of satisfaction of the environment. The purpose of this study is to determine and explain the components of organizing urban walls with an identification approach and provide the audience (statistical community working in the field of building construction) using the opinion of experts in the field of architecture and urban planning. The research method in this research is qualitative. Data collection method has been of field studies and library method. The field method was proposed to collect the information of the questionnaire and in order to compile the questionnaire considering the above four dimensions and using the five-choice Likert scale, the questions were asked and provided to the architecture and urban planning experts so that the experts will respond considering the effective components on the walls of Hafez Street and Ali Ibn Hamzeh Street in Shiraz. The research findings indicate that satisfaction is highest among architecture and urban planning experts who consider job specifics, pay attention to people's preferences, and utilize design and construction components. This leads to consensus on organizing the urban walls of Hafez and Ali Ibn Hamza streets in Shiraz.

Citation: Ghahramanpour, A., Keshmiri, H., & Karimi, B. (2023). Explain the component of organizing the urban walls of valuable tissues of Shiraz (Study sample of Hafez St. and Ali Ibn Hamzeh St.). Journal of Research and Urban Planning, Vol 14, No 54, PP:71-88.

DOI: 10.30495/JUPM.2022.30535.4203

DOR:

Extended Abstract

Introduction

The uncontrolled growth of cities and unprofessional treatment of urban views has caused the decline of the identity of urban spaces. One of the factors in shaping and identifying the form of the city are urban walls. And this two-way communication between the audience and the urban walls increases the sense of satisfaction with the urban environment. On the other hand, people who work in the field of construction should pay special attention because of their views in terms of aesthetics and its relationship with economic efficiency. The northern entrance of Shiraz city used to be Hafez street as the entrance route from Isfahan to Shiraz city, but now the entrance of the city takes place from another street. At present, due to the location of key elements in it, many people travel to it at different hours of the day and night, and part of it has become a sidewalk. Also, in the detailed plan of Shiraz, it has been introduced as the center of mysticism tourism. The walls in Hafez Street and Ali Ibn Hamzeh Street in Shiraz are such that each of them exhibits its wall separately, so these streets need to organize the wall at the edge of the street. The purpose of this study is to determine and explain the components of organizing urban walls with an identification approach and provide the opinion of the audience (people active in the field of building construction) using the opinion of experts in the field of architecture and urban planning.

Methodology

In order to satisfy the audience and examine the identification components of urban walls, the explanation of the components of organizing urban walls in two independent groups of academic experts and construction experts (audience) has been explained. In the present article, only the explanation of the components of academic specialists has been discussed. In general, the reason for choosing the statistical community is the significant impact on the final decisions to build the walls of Shiraz. For this purpose, the authors of the research questioned four dimensions (cognitive aesthetics-place identity-economic-environmental) due to the difference between the factors in organizing the walls of Hafez Street and Ali Ibn Hamzeh Street in Shiraz. The amount of distributable statistical population in Delphi is set at at least about 30; In order to increase the reliability and accuracy of the results, 32 questionnaires have been considered. Non-probabilistic sampling, purposeful sampling: Selection and hand-picking is done from the group of interest (specialists in the field of architecture and urban planning). The method of data collection is both library and field. In the library method, books, articles from Persian and English sources, dissertations, specialized publications have been studied, and in the field method, wall photography and information collection through questionnaires (Likert five-choice spectrum) have been used. The five-choice spectrum allows us to obtain more accurate answers than the three-choice spectrum. Also, the advantage of using the Delphi method is that expert and knowledgeable people are involved in it and it is possible to do it in several stages, and finally the components that are very important are obtained after several stages of monitoring.

Results and discussion

In the present study, four aesthetic dimensions - place identity - economic and environmental resulting from the Delphi technique were extracted from the following components: full and empty surfaces - fit and coordination of views with each other - rhythm and harmony - order and coordination - decorations - Integrity - Green roof and terrace - Indigenous materials - The type of materials used in the facade are economical. The output components of the Delphi technique show that according to the opinions of experts in the field of architecture and urban planning, the mentioned components have the greatest effect in providing the audience with regard to organizing urban walls to organize the walls of Hafez Street and Ali Ibn Hamzeh Street. The above-mentioned issues should be considered in the design-construction and organization of the walls of the mentioned streets in order to witness the opinion of the audience (people active in the field of construction) and the citizens of Shiraz and to identify that street.

Conclusion

After reviewing the theoretical foundations of the research and examining the existing issues related to organizing the walls of Hafez Street and Ali Ibn Hamzeh Street and determining the necessity of the present research so that the above streets in terms of location, tourism, and the presence of historically valuable elements in them. Also, adjacent to historical and cultural places, the need to organize the walls of the two streets is raised. The present study, using architecture and urban planning experts, with information about the tastes of the audience and the goals of people involved in the field of construction, suggests components that cover their opinions. Therefore, architectural and urban planning experts in the form of Questionnaire and answered the questions using Delphi technique. The results of the present study are extracted in terms of science and principles related to urban wall organization, and on the other hand, urban planning and architecture experts due to knowledge of theoretical foundations and communication with people in the field of construction and considering the benefits. They, as well as considering the urban environment and citizens, have answered the questionnaires, and the resulting output after a few steps shows its high validity and importance. It is suggested that architects and urban planners pay more attention to the selected components in organizing and designing the urban wall of Hafez Street and Ali Ibn Hamzeh Street, because the introduced components are the factors that have the maximum impact on identifying and providing the audience in urban walls. Play. Increased interaction of people with urban space indicates the success of that space, which is followed by behaviors such as more people moving, more time spent, increasing property prices in the area, increasing the turnover of commercial uses, the liveliness of the street and More use occurs in the last hours of the day, cultural and artistic events such as street theater and It should be noted that the selected components include the following: full and empty surfaces - fit and coordination of views with each other - rhythm and harmony - order and harmony - decorations - integration - green roof and terrace - native materials - type of materials used Gone on the facade economically.

مقاله پژوهشی

تبیین مؤلفه‌های ساماندهی جداره‌های شهری بافت‌های واجد ارزش شهر شیراز (نمونه مورد مطالعه خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه)

علی قهرمان پور: دانشجوی دکتری معماری، گروه معماری، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.
هادی کشمیری*: دانشیار، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران
باقر کریمی: استادیار، گروه معماری، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>یکی از عوامل شکل‌دهی و هویت بخشی به فرم شهر، جداره‌های شهری می‌باشند که در صورت تأمین نظرمخاطب، فرد رابطه‌ی احساسی قوی‌تری با جداره برقرار کرده و این ارتباط دو سویه بین مخاطب و جداره‌های شهری موجب افزایش حس رضایت‌مندی از محیط شهری می‌گردد. هدف پژوهش حاضر تعیین و تبیین مؤلفه‌های ساماندهی جداره‌های شهری با رویکرد هویت بخشی و تأمین نظر مخاطب (جامعه آماری که در حوزه ساخت و ساز ساختمان فعالیت دارند) با استفاده از نظر متخصصین حوزه‌ی معماری و شهرسازی می‌باشد. روش تحقیق در این پژوهش کیفی است جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و می‌دانی انجام شده است. روش می‌دانی جهت جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه پیشنهاد شده و به منظور تدوین پرسشنامه با در نظر گرفتن چهار بعد مذکور و استفاد از طیف لیکرت پنج گزینه‌ای سؤالات مطرح و در اختیار متخصصین معماری و شهرسازی قرار داده شد تا متخصصین با در نظر گرفتن مؤلفه‌های مؤثر بر جداره‌های خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه شیراز به آن پاسخ دادند. نتایج حاصل با استفاده از تکنیک دلفی جهت تبیین نظرات متخصصین و آزمون دلبیوی کنдал جهت مشخص نمودن میزان همبستگی نظرات افراد بهره گرفته شد. نتایج پژوهش نشان داد که متخصصین معماری و شهرسازی با تعامل و مطلع بودن از سلیقه افراد و استفاده از مؤلفه‌ها در حوزه طراحی و ساخت و ساز سبب می‌گردد که بیشترین رضایت و تعامل را افراد با طرح ساماندهی جداره شهری خیابان حافظ و علی ابن حمزه شیراز برقرار نمایند.</p>	<p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۷ شماره صفحات: ۷۱-۸۸</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p> <p>واژه‌های کلیدی: ساماندهی جداره‌های شهری، تأمین نظر مخاطب، هویت بخشی، خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه شیراز.</p>

استناد: قهرمان پور، علی؛ کشمیری، هادی؛ کریمی، باقر. (۱۴۰۲). تبیین مؤلفه‌های ساماندهی جداره‌های شهری بافت‌های واجد ارزش شهر شیراز (نمونه مورد مطالعه خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه). فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۴، شماره ۵۴، مروودشت: صص ۷۱-۸۸

DOI: 10.30495/JUPM.2022.29805.4108
DOR:

مقدمه

امروزه با توسعه روز افزون شهر، دیگر فضاهای شهری ویژگی‌های فضای شهری مطلوب و زیبا را ندارند (Taghizadeh, Sigheh-ol-Islami & Bashiri, 2013). سیستم پویای شهرها پیوسته در حال تغییر و تحول است و یا در دوران معاصر بدون رعایت ضوابط مقررات معماری و شهرسازی شکل گرفته‌اند (Shakur et al, 2014). تحولات چند دهه اخیر در منظر شهرها، سبب شده است تا تدوین ضوابط و مقررات برای ساماندهی نماهای شهری مورد توجه قرار گیرد. به طوری که یکی از مهم‌ترین مسائلی که نظر طراحان شهری را به خود جلب نموده، مسأله منظر عینی شهر می‌باشد. فقدان هویت، نابسامانی و اغتشاش بصری از مهم‌ترین انتقاداتی است که به منظر عینی شهری امروز می‌شود. ابعاد مورد توجه در بررسی تمامی مصادیق و مقیاس‌های مورد عمل طراحی شهری مشتمل بر ابعاد: عملکردی، زیبایی‌شناسی، زیست محیطی، هویتی-ادراکی (Golkar, 2008). نمای هر ساختمان در مجموعه شهری که در آن حضور دارد مؤثر است و این تأثیر را به بدنه خیابان‌ها یا میدان‌ها که در آن قرار گرفته است، انتقال می‌دهد. در واقع نمای شهری متشکل از بناهای شهری است. بنابراین وقتی که از دید معماری با این کلمه برخورد می‌کنیم، اشاره مستقیمی به نمای ساختمان‌ها داریم (Pakzad, 2007). بی تردید کیفیت کالبدی شهر در میزان و چگونگی برقراری روابط اثرگذار خواهد بود. (Shakur, Abdollahzadeh fard & Khorshidi, 1397) در گذشته خیابان حافظ به عنوان مسیر ورود از اصفهان به شهر شیراز بوده اما اکنون ورودی شهر از خیابان دیگری اتفاق می‌افتد. در حال حاضر به دلیل مکانیابی عناصر شاخص در آن افراد زیادی در ساعات مختلف شبانه روز به آن رفت و آمد دارند و قسمتی از آن تبدیل به پیاده راه شده است همچنین در طرح تفصیلی شیراز به عنوان محور گردشگری عرفان معرفی شده است. جداره‌های موجود در خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه شیراز بگونه‌ای است که هر کدام به صورت مجزا جداره‌ی خود را در معرض نمایش می‌گذارند، لذا این خیابان‌ها به ساماندهی جداره در لبه‌ی خیابان نیاز دارد.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

نمای شهری

نما در لغت نامه دهخدا به معنای صورت ظاهری هر چیزی، آنچه که در معرض دید و برابر چشم است، آنچه از سوی بیرون دیده می‌شود، منظره خارجی بنا و عمارت، قسمت خارجی ساختمان و نماسازی، فن روسازی ساختمان و ساختن نمای عمارت است (Dehkhoda, 1998). در ابتدا معماری درون‌گرا و خانه‌های مسکونی برای ایجاد ارتباط با بیرون متکی بر حیاط مرکزی بودند و کمتر به نمای بیرونی رو به معبر توجه می‌نمودند تدریجاً به تقلید از معماری اروپا و با استقرار عناصر در لبه‌های خیابان‌های جدیدالاحداث، نماهایی شکل گرفتند که علی‌رغم غیر بومی و نوظهور بودن تقارن و هارمونی مناسبی داشتند و همین امر نوعی وحدت و یکپارچگی به نمای خیابان می‌بخشید. بدنه میدان توپخانه و خیابان‌های لاله‌زار و باب‌همايون نمونه‌های مناسبی در این زمینه هستند. با آغاز حکومت پهلوی فرآیند تحولات معماری و شهرسازی کشور تغییری ماهوی یافته و برای اولین بار در تاریخ شهرنشینی و شهرگرایی کشور، دولت بر آن می‌شود چهره شهر را نه بر مبنای تفکر و تحول درونی بلکه بر اندیشه و تغییری برون‌گرا سازد (Habibi, 2000). تناسب و زیبایی و به عبارتی خوشایندی محیط بصری در حوزه طراحی شهری و معماری امری مهم و مورد توجه بوده است. یکی از مهمترین و عمده‌ترین اجزاء محیط بصری شهرها نماهای اینبیه می‌باشند که نحوه شکل دهی به آن‌ها تأثیر بسیار قابل توجهی در سیمای شهر دارند. نما به معنای نشان، نمودار، صورت ظاهر، آنچه که در معرض دید و در برابر چشم است. آنچه از سوی بیرون دیده می‌شود و منظره خارجی بنا و عمارت است. هر بنا در محیطی قرار دارد و بخشی از فضا را اشغال می‌کند پس به عبارتی می‌توان گفت: نمای که از یک نما به چشم ما می‌رسد در حقیقت نوعی شکل می‌باشد که در زمینه محیط پیرامون خود قرار گرفته است. (Pourjafar & Alavi Balmani, 2012). نمای شهری از مجموعه نماهای مشرف به فضای عمومی بدست می‌آید، این نماها از جهتی همگن و از جهتی ناهمگن هستند و می‌توانند همگن باشند چون با استفاده از زبانی مشترک روی بدنه‌ی اجزای شهر اجرا می‌شوند و اما از آنجا که هر کدام از این فضاها به کمک این زبان، مقاصد و نیازهای خود را بیان می‌کنند، ناهمگن هستند. نما در واقع صورت ساختمان و بهترین بیان حالتی است که فرد طراح یا مالک هر بنا از خود در برابر بیرون دارد. هر نما شکلی است در بدنه، پس هر بنا باید از لحاظ ویژگی‌های بصری مرتبط با زمینه اطراف یعنی بقیه نماها بوده و هماهنگ با آن‌ها طراحی شود. بنابراین ابتدا باید اجزای بنا را شناخت (Pakzad, 2007).

ساماندهی نمای شهری

در حوزه ادبیات مداخلات شهری عموماً "ساماندهی" معادل واژه "ساماندهی" در نظر گرفته می‌شود، در حالی که واژه سازماندهی به "عمل سازمان دادن" تعبیر می‌شود (Anvari, 2002). ساماندهی، مجموعه اقداماتی است که در نواحی و محله های شهری برای بهتر کردن اوضاع کالبد و فضای شهری از نظر ساخت، بافت و سیمای شهری صورت می‌گیرد. این ساماندهی جداره های بدون هویت در خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه شیراز با در نظر گرفتن ویژگی تاریخی، گردشگری و اجتماعی خیابان با توجه به نظر مخاطب و هویت بخشی ضروری به نظر می‌رسد. در این پژوهش ابتدا مبانی نظری و مؤلفه های ساماندهی جداره های شهری جهت تأمین نظر مخاطب و هویت بخشی استخراج گردیده و سپس با استفاده از تکنیک دلفی به آزمون گذارده می‌شود تا مشخصه صین به هریک از سوالات با در نظر گرفتن نظر مخاطب پاسخ دهند. از این رو سؤال زیر مطرح می‌گردد که چه مؤلفه های در ساماندهی جداره های شهری خیابان حافظ و علی ابن حمزه شیراز به جهت تأمین نظر مخاطب و هویت بخشی اهمیت دارد؟

فرآیند طراحی و رویکرد معمار

در طراحی یک فرآیند وجود دارد که به طور معمول معماران انجام می‌دهند. داشتن چشم انداز تأثیر بالقوه و قابل توجهی در روند طراحی معماری دارد که به ندرت معماران از منظر روانشناسی مورد بررسی قرار می‌دهند. عناصر معماری، مانند دیوارها، سقف‌ها، ستون‌ها و راه پله‌ها، متغیرهایی هستند که منحصر به طراحی معماری و به طور هم زمان برای ایجاد هماهنگی عملکردی و زیبایی شناختی سازماندهی می‌شوند. (Weber, Blais & Betz, 2002).

سلیقه

سلیقه چیست و جایگاه آن در معماری چگونه قابل جستجو است؟ واژه سلیقه در فرهنگ لغت فارسی معادل پسند، طبع، سرشت و به معنای ذوق برای انتخاب کردن یا ترجیح دادن چیزی از میان چیزهای دیگر آمده است. در فرهنگ لغت انگلیسی کمبریج، توانایی فرد برای قضاوت و تشخیص خوب و مناسب بودن چیزی تعریف شده است، با تأکید بر موضوعاتی مانند هنر، سبک، زیبایی و رفتار؛ ریشه حس به دو امر باز می‌گردد، حسی فیزیکی یا ادراک چیزی که اتفاق می‌افتد و یا در تماس با بدن است، و درک یا تجربه مزه و چشیدن. بنابراین اگر آغازی برای شکل‌گیری سلیقه در نظر گرفته شود حس است که به مثابه قوه قضاوت عمل می‌کند. حس و ادراک حسی در سده هجدهم، معادل واژه لاتین «استتیک» در حوزه زیبایی‌شناسی قرار گرفت و با میل داشتن و لذت بخشیدن همراه شد. هنگامی که نسبت حس و ادراک حسی با زیباشناسی به شناخت و تولید آثار هنری و معماری راه یافت، موجب پیوند عمیقی میان این عرصه‌ها شد. چنانکه یوهانی پالاسما باور دارد «معماری هنر سازگاری میان ما و جهان است و این ژرف اندیشی از طریق حس اتفاق می‌افتد؛ به نظر وی نخستین مرتبه این رخداد به طور معمول بصری است و حس‌های دیگر مانند لامسه و بویایی نیز در مراتب بعدی فعال می‌شوند و به آن اضافه می‌گردند» (Pallasmaa, 1994).

ارتباط ذوق و سلیقه هنری با ابعاد اقتصادی و اجتماعی جامعه

بعد از جنگ جهانی دوم، شاهد رواج مطالعات جامعه شناختی در ارتباط با ذوق و سلیقه هنری هستیم. پییر بوردیو از تفکران تأثیرگذاری است که آثارش به برنامه‌های پژوهشی در این عرصه تبدیل شده است و با وضع مفاهیم عادت‌واره و انواع سرمایه، در واقع دستور کار مطالعه در این عرصه را تهیه کرده است (Bourdieu, 1984). یکی از اهداف عمده بوردیو، نقد زیبایی‌شناسی (کانتی) است که مدعی وجود نوعی زیبایی‌شناسی ناب و متنوع از حیات اجتماعی است (Scroton, 2014). از دید کانت، همه موجودات معقول صرفاً به اعتبار معقول بودنشان می‌توانند احکامی زیبایی شناختی صادر کنند. آن‌ها در مواجهه با یک شیء به لذت دست می‌یابند و این لذت بلاواسطه است (Habibi, 2000). اما بوردیو که می‌خواهد تحلیل ساختاری یا رابطه‌ای را جانشین خوانش ذات‌گرا کند، به تبیین رابطه اقدامات برحسب نیاز که در کالبد و فضای شهری اتفاق می‌افتد چشم اندازهای شهری را ساماندهی می‌کند (Zarghami & Aminian, 2012). انواع ساماندهی عبارت از: ساماندهی کالبدی به کفسازی، محوطه‌سازی، رنگ‌آمیزی اثاثیه و جداره‌های شهری و...

ساماندهی زیر ساخت‌های شهری "به معنای ایجاد یک کانال مشترک انرژی در معابر ساماندهی کارکردی تنها به امکان حضور فعالیت‌های موقت در فضاها شهری (Winters, 2007). بیشترین تأثیر در بین عناصر تأثیرگذار منظر روی شکل‌گیری و تقویت هویت، به جداره‌های شهری اختصاص دارد (Ibid, 2006).

تأمین نظر مخاطب (رضایتمندی مخاطب)

خواسته‌های فرد

ادراک حسی هنگام مواجهه بصری با یک بنا در مقایسه با تجربه زندگی در آن چه تفاوتی دارد؟ آیا اگر بیننده کاربر باشد درکش با نظاره‌گر عام یکسان خواهد بود؟ مبنای قضاوت چیست؟ بدیهی است هر روز از مقابل یک بنا گذشتن و مشاهده آن، دریافتی متفاوت با هر روز زندگی کردن در بنا دارد. چنین پرسش‌هایی مجال بررسی سلیقه در معماری را از منظر کیفیت سکونت در بنا فراهم می‌کند. معماری از هر نظر می‌تواند عالی یا خوب یا متوسط یا ناپسند باشد ولی بسته به نوع بنا از منظر یا رده کارکردی، تعیین معیارهای انتخاب و داوری تفاوت خواهد داشت. برخی معیارها با توجه به نوع بنا خاص هستند مانند بررسی یک مسجد در مقایسه با یک خانه یا ساختمان اداری. اما پرسش دقیق‌تری پیش می‌آید با این مضمون که چگونه معیارها شکل می‌گیرند؟ پیش از این گفته شد هنگامی که ما بنا را با مناسبات حس بصری و کیفیتی نظیر شکل، اندازه و تناسب و نمایی آراسته با مصالح مشاهده می‌کنیم، زیبایی آن برای ما جذاب است و لذت می‌بریم. اما حضور در درون و تجربه زندگی در بنا یا فراتر از نمود ظاهری، آیا حس خاص یا مفهومی برای ما ایجاد می‌کند؟ صاحب‌نظران بر این باورند که معماری نمایش ایده چیزها از طریق هنر است، هنری که به فرم وابسته بوده اما فرم مبنای انتخاب نبوده؛ فرم چیزها هر چند نیت‌های زیباشناختی را دنبال می‌کنند اما هدف تصمیم‌گیری نیستند؛ زیرا در معماری بنا بر این است که یک شیء هنرمندانه به منظور استفاده خاصی ساخته شود و این محملی است که در آن ایده‌های زیباشناختی در بند کارکرد اسیر می‌شوند (Scroton, 2014). در مقایسه، هدف اصلی مجسمه‌ها فقط بیان ایده‌های زیباشناختی هستند مانند مجسمه‌های انسان‌ها و خدایان، که در خدمت مجسمه بودن هستند اما در بناهای فاخر و بدنه‌ها و نماها حضور دارند و به معماری تعلق پیدا می‌کنند؛ در معماری یا بنا، اصل بر این است که محصول برای یک کارکرد معین باشد (Bourdieu, 2005). معماری هنری نیست که فقط برای نگاه کردن ساخته شده باشد و تنها به خاطر بودنش از آن لذت برد، بلکه تصور زندگی کردن یا حضور در آن، اثر معماری را معنا می‌بخشد از اینرو حضور در بنا دو گونه تجربه حسی به دنبال دارد، نخست حس مشاهده فرم عناصر بصری داخلی و دوم تحقق لحظه‌های زندگی که توأم با هم مبنای زیبایی و لذت بردن خواهند بود. جذاب و لذتبخش بودن، دلیلی است برای علاقمندی، و لذت بردن معیار سلیقه و داوری است اما روشن نیست که فارغ از وجه هنری و از باب کارکرد، داوری در باب لذت بخش بودن بنا یا شیئی، به کیفیت خود آن بنا باز می‌گردد یا به تأثیری که در ضمیر فرد ایجاد می‌شود؛ مسلماً ما میان بناهای گوناگون داوری می‌کنیم و یکی از آن‌ها را برمی‌گزینیم، اما آیا این داوری‌ها به کیفیت ظاهری بنا مربوط هستند یا ادراک ذهن ما و یا اینکه چون دیگران آن را چنین می‌یابند؟ (Kampble, 2005). تأملی کوتاه در این امر نشان می‌دهد که اکثر اوقات، هنگام فکر کردن، صحبت کردن و نوشتن در مورد یک بنا، آگاهانه و ناآگاهانه، ما آن‌ها را با توجه به عوامل مختلف ارزش‌گذاری می‌کنیم. زیرا کارفرمایان، کاربران، عابران، منتقدان، و تاریخ نگاران، و نظریه پردازان همواره در مورد محیط مصنوع معیارهایی مانند ذائقه زیبایی شناختی و زمینه اجتماعی آن می‌پردازد. از دید او، تفاوت‌های ذوقی افراد، نه تفاوت‌هایی ذاتی بلکه تفاوت‌هایی اند که از جایگاه اجتماعی آن‌ها ناشی شده‌اند. به عبارتی، بین جایگاه اجتماعی و سلیقه‌های هنری و زیبایی شناختی افراد رابطه‌های مستقیم وجود دارد. در نتیجه، سلیقه نه انتخابی ذاتی، بلکه حاصل انعکاس یافتن ساختارهای حاکم در عادت واره‌های افراد است (Werner, 2001). بوردیو سلیقه‌ها و انتخاب‌های ذوقی افراد را تابعی از میزان سرمایه‌های آن‌ها و به تبع آن، جایگاه آن‌ها در فضای سلسله مراتب طبقاتی می‌داند. نقطه مقابل دیدگاه بوردیو، دیدگاه پست مدرنیستی است. در دیدگاه پست مدرنیستی، اساساً مصرف‌کنندگان افرادی تصور می‌شوند که با انتخاب و مصرف کالای خاصی می‌کوشند یک عقیده، هویت یا سبک زندگی را برای خود خلق و نگه داری کنند (Scroton, 2014).

مقوله زیبایی‌شناسی عینی در مقابل زیبایی‌شناسی ذهنی

بررسی رویکردهای موجود در رابطه با ماهیت زیبایی‌شناسی نشان می‌دهد دو رویکرد کلی وجود دارد: عینی و ذهنی. در مورد ذهنی و یا عینی بودن زیبایی، نظرات زیادی ارائه شده و در اینکه قضاوت زیباشناسانه مربوط به فرستنده یا تعبیری توسط گیرنده است، نظرهای مختلفی وجود دارد. پر کردن خلأ ناشی از تفکر جدایی و عینیت و ذهنیت توسط برخی همچون هوسرل، هایدگر و به خصوص نوربرگ شولتز صورت گرفته است تا بتوان بر اساس پدیدارشناسی، عینیت و ذهنیت را با هم در مورد چیزها بکار برد. اما آنچه امروزه از کلمه استتیک یا ترجمه آن (زیبایی‌شناسی) برداشت می‌شود، مبتنی بر ابعاد عینی و ذهنی زیبایی است. بررسی‌ها نشان می‌دهد، در رابطه با این دو رویکرد در منظر شهری، در ابتدا رویکرد عینی و پس از آن رویکردهای ذهنی مورد توجه بوده است. برای نمونه پیترسک با تأکید بر معمارانه بر جنبه‌های بصری-هنری منظر از جمله توجه به کثرت و تنوع، مقیاس انسانی، طبیعت‌گرایی و نظمی ارگانیک در فرم و ترکیب رنگ، توسط افرادی چون زیته، گیبرد و هالپرن رواج می‌یابد. این در حالی است که به تدریج زیبایی شهری از حوزه تأکیدات عینی و احساسی و تخصص‌گرایانه مربوط به کیفیات بصری یعنی فرم، رنگ و بافت به حوزه مطالعات ادراکی/ذهنی از محیط شهری انتقال یافت. استفان کاپلان، معتقد است

اطلاعات مردم و میزان آشنایی با منظر، جهت یابی و کشف اطلاعات جدید در ترجیح زیبایی تأکید دارد. (Saunders, 1999). نول معتقد است شناخت زیبایی، فرآیندی ادراکی است که از مرحله عملکرد ذهنی و فعالیت حواس تا مرحله فعالیت های عملی و بروز الگوهای رفتاری ادامه می یابد. او برای گسترده این فرآیند ادراکی چهار سطح مختلف ادراک زیبایی شناختی قائل می شود که عبارتند از: سطح ادراک حسی، ادراک معنایی، سطح ادراک نشانه ای و سطح ادراک نمادین (Ge & Hokao, 2006).

عوامل مؤثر در انتخاب طرح معماری توسط مخاطب از دیدگاه صاحب نظران

خلق زیبایی، دستاوردهای هنری، تناسبات بصری مطلوب، رنگ، نمادگرایی، و خصوصیات اقلیمی را مطرح می کنند که در داوری فردی و حتی به وجود آمدن ظاهر یک بنا تأثیر مستقیم می گذارد. بنابراین بررسی دقیق تر معیارهای داوری در انتخاب یک بنای مطلوب ضروری به نظر می رسد. چه کسی در تعیین بنای مطلوب در معماری دخیل است؟ در این مورد نمی توان تنها به رأی معماران اکتفا کرد، زیرا کارفرمایان و کاربران از یکسو و مردم از سوی دیگر در تعیین معیارهای انتخاب نقش برجسته ای دارند. شاید بتوان بیشترین چالش را میان نگاه هنرمندانه فردی معمار و تأمین خواست کارفرما و کاربر جست؛ این گفتمان معمولاً به جرو بحث کلیشه ای می انجامد که معماران معتقد به خدمت کردن به بهره بردار، در برابر معمارانی قرار می گیرند که خودمحور هستند و گروه معماران اول را به دلیل نداشتن خلاقیت تحقیر می کنند؛ هر چند این دوگانگی ممکن است در عرصه عمل وجود داشته باشد اما از نظر اصولی غیرواقعی است، زیرا توان برآوردن خواست های یک کاربر یا کارفرما از سوی معمار، خود خلاقیتی معمارانه است. بدیهی است نکات مختلفی در مورد انتخاب بنا شایان توجه است. اینجا بحث سلیقه فراتر از لذت بردن یا رضایت داشتن است؛ زیرا عواملی چون تجربه زندگی در بنا، شناخت معماری، تحصیلات و اندیشه نقش دارند که با اخلاقیات، باورهای دینی، و نگاه های اجتماعی و سیاسی گره خورده است (Ge & Hokao, 2006). ناگفته پیداست، عوامل متعدد دیگری هم بروز می کنند که ترجیحاتی خاص را به وجود می آورند. در باب اقتدا به یک معیار یا نظر، آشکار است که نمی توان یک دیدگاه را برتر یا به حق دانست و اجماع هم ممکن نیست. زیرا ارزشگذاری معماری به آگاهی، گستردن طرح عوامل، و منعطف بودن در فهم امر معماری باز می گردد. در بررسی نوشته های موجود آمده است؛ معماری باید، ۱- هنر باشد تا با بیان اصالت، قدرت، فرم، و ظرافت بتواند تجربه سرزندگی و صف ناسدنی را ایجاد کند، ۲- به صرفه باشد برای مردمی که از نظر اقتصادی در مضیقه و از نظر اجتماعی در محدودیت قرار دارند و یا آنکه کمینه کیفیت زندگی هر کاربری را ارتقاء دهد ۳- بهترین طرح های مرسوم را تعالی بخشد ۴- ساخت مناسبی داشته باشد و بهترین مصالح و اجرا را به کارگیرد ۵- بیان نمادین روح و زمانه جامعه و فرهنگ خود باشد ۶- دربرگیرنده، شکارکننده، و بیان کننده امیال و توانایی های مردم «عادی» و خصوصیت بومی باشد (Landscape and Urban Planning, 78). هنر اسلامی برای شهر و زیبایی جایگاه ویژه ای را تبیین نموده، که به علت عدم تبیین اندیشه های در ست و ناب اسلام، این جایگاه با مسائل و مشکلات فراوانی روبرو شده است (Saremi, 2011).

پیشینه تحقیق

جنت و نیدیش در پژوهش خود که با هدف شنا سایی پارامترهای تأثیرگذار نمای ساختمان ها بر کیفیت های بصری - زیبایی شناختی انجام شده است نشان داده اند که مردم برخی از انواع فرم های ساختمان و ویژگی های آن ها را به عنوان کیفیت های زیبا ترجیح داده اند. این پژوهشگران همچنین نشان داده اند که بین کیفیت های بصری - زیبایی شناختی و ترجیحات کالبدی مردم با عملکردهای مورد انتظار همبستگی مثبت وجود دارد.

خاک زند، محمدی، جم و آقابرگی (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان شناسایی عوامل مؤثر بر طراحی بدنه های شهری با تأکید بر ابعاد زیبایی شناسی و زیست محیطی در خیابان ولی عصر به عنوان شاخص ترین خیابان شهر قشم انجام دادند. پژوهش یاد شده به روش "تحلیلی - کاربردی" است و در حوزه مطالعات می دانی، "روش پیمایشی" با ابزار گردآوری داده به صورت "مشاهده" و "پرسشنامه متخصصان و استفاده کنندگان" می باشد که در قالب مطالعه ای کاربردی، به بررسی شاخص های پراکندگی داده های مورد بررسی پرداخته است. یافته ها در بعد زیبایی شناسی از دیدگاه مردم و متخصصان نشان داده است، شاخص های تناسبات، تمیزی، تعادل و نظم در بعد عینی و دلبستگی به مکان، با معنا بودن، آرامش، خوانایی و جذابیت در بعد ذهنی در اولویت ارزشیابی زیبایی نما قرار دارند. همچنین در بعد زیست محیطی از دیدگاه متخصصان، شاخص های همچون مقاومت مصالح در برابر رطوبت، فضای سبز به منظور ایجاد آسایش حرارتی، مصالح مقاوم در برابر دما و دیوار سبز و آکسیژن ساز، برای طراحی بدنه های شهری در اولویت قرار دارند. در نتیجه با توجه به شناخت اولویت ها در ابعاد زیبایی شناسی و زیست محیطی می توان یک منظر شهری مطلوب را پدید آورد. موسوی سروینه باغی و صادقی (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان ارائه فرآیند طراحی جداره های شهری در جهت ارتقای کیفیت های بصری زیبایی شناسی منظر شهری بر روی خیابان احمدآباد مشهد انجام دادند. در

این پژوهش با استناد به منابع کتابخانه‌ای و اسنادی و با استفاده از روش‌های تحقیق توصیفی-تحلیلی به بازخوانی اقدامات و نظریات در حوزه زیبایی‌شناسی جداره‌های منظر شهری، معرفی عناصر اصلی در طراحی شهری جداره‌های شهری پرداخته شده است. و با دستیابی به چارچوبی مفهومی و اصولی کاربردی، فرآیندی مطلوب، بهینه، انعطاف‌پذیر و بومی در زمینه ارتقای کیفیت بصری زیبایی‌شناسی نماهای ساختمان‌ها ارائه شده است تا بدین ترتیب اصول کاربردی مؤثر بر کیفیت و زیبایی‌شناسی محیط هر چه بهتر بازگو گردند.

مواد و روش تحقیق

جامعه آماری و نمونه آماری

به جهت تأمین نظر مخاطب و بررسی مؤلفه‌های هویت بخشی جداره‌های شهری، تبیین مؤلفه‌های ساماندهی جداره‌های شهری را در دو گروه مستقل متخصصین دانشگاهی و متخصصین حوزه ساخت و ساز (مخاطبین) تبیین کرده است. در مقاله حاضر صرفاً به شرح تبیین مؤلفه‌های متخصصین دانشگاهی پرداخته شده است. مقدار جامعه آماری قابل توزیع در دلفی حداقل حدود ۳۰ عدد تعیین می‌شود؛ که برای بالا بردن ضریب اطمینان و دقت در نتایج حاصله تعداد ۳۲ عدد پرسشنامه در نظر گرفته شده است.

روش نمونه‌گیری

در پژوهش حاضر نمونه‌گیری غیراحتمالی، نمونه‌گیری هدفمند: گزینش و دستچین کردن از میان گروه مورد علاقه (متخصصین حوزه‌ی معماری) صورت می‌گیرد.

روش گردآوری اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات در پژوهش حاضر به دو صورت کتابخانه‌ای و میدانی می‌باشد. در روش کتابخانه‌ای به بررسی کتب، مقالات از منابع فارسی و انگلیسی، پایان‌نامه‌ها، نشریات تخصصی پرداخته و در روش میدانی با گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه استفاده شده است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها (تکنیک دلفی)

دلفی رویکرد یا روشی سیستماتیک در تحقیق برای استخراج نظرات از یک گروه متخصصان در مورد یک موضوع یا یک سؤال است در پژوهش حاضر متخصصین حوزه‌ی معماری و شهرسازی با در نظر گرفتن تأمین نظر مخاطب و جداره‌های خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه شیراز به سؤالات پرسشنامه پاسخ داده‌اند. تکنیک دلفی تا رسیدن به مرحله‌ی مطلوب ادامه خواهد یافت.

بحث و یافته‌های تحقیق

روایی پژوهش

در ابتدا برای شناسایی و تأیید مناسب بودن معیارهای مورد استفاده در پرسشنامه اصلی و همچنین به جهت بررسی مشکلات احتمالی و مفهوم بودن پرسشنامه، از نظرات کارشناسان و متخصصین حوزه‌های مربوطه زیر استفاده شده است: دو معمار (با ۱۸ سال سابقه فعالیت حرفه‌ای و ۱۲ سال سابقه فعالیت پژوهشی)، یک شهرساز (با ۲۰ سال سابقه فعالیت در زمینه طراحی شهری)، یک پژوهشگر طراحی شهری (استادیار گروه معماری با ۱۱ سال سابقه)، متخصص آمار (با ۴ سال سابقه). با توجه به نظرات این گروه برخی آیتم‌ها در پرسشنامه اصلاح یا تغییر کردند و این امر در مرحله نخست منجر به تأیید روایی پرسشنامه گردید.

پایایی پژوهش

در خروجی حاصل از آلفای کرونباخ مشاهده می‌شود که تعداد سؤال‌ها ۴۲ عدد می‌باشند که آلفای کرونباخ برابر با ۰.۸۷۹٪ شده که ضریب پایایی خوب را نشان می‌دهد.

تحلیل یافته‌های پرسشنامه

میزان فراوانی جنسیت ۱۷ نفر زن و ۱۵ نفر مرد می‌باشد. ۹ نفر از افراد کمتر از ۴۰ سال و ۲۳ نفر بیشتر از ۴۰ سال سن دارند. شغل ۲۶ نفر از افراد مدرس دانشگاهی و دانشجوی دکتری و ۶ نفر فارغ‌التحصیل معماری با دفتر کار شخصی می‌باشند. محل فعالیت ۲۹ نفر در حوزه‌ی استان فارس و ۳ نفر خارج از استان فارس است. تحصیلات ۲۱ نفر از افراد دانشجوی دکتری و فوق لیسانس رشته‌های معماری و شهرسازی، ۱۱ نفر فارغ‌التحصیل دکتری در رشته‌های ذکر شده را شامل می‌گردد.

جدول ۱- آمار توصیفی پرسشنامه دلفی

شاخص	طبقه	فراوانی	فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی
جنسیت	مرد	۱۵	۴۶/۸۷	% ۴۶/۸۷
	زن	۱۷	۵۳/۱۲	% ۵۳/۱۲
سن	کمتر از ۴۰ سال	۹	۲۸/۱۲	% ۲۸/۱۲
	بیشتر از ۴۰ سال	۲۳	۷۱/۸۷	% ۷۱/۸۷
شغل	مدرس دانشگاهی و دانشجوی دکتری	۲۶	۸۱/۲۵	% ۸۱/۲۵
	فارغ التحصیل معماری با دفتر کار شخصی	۶	۱۸/۷۵	% ۱۸/۷۵
محل فعالیت	استان فارس	۲۹	۹۰/۶۲	% ۹۰/۶۲
	خارج از استان فارس	۳	۹/۳۷	% ۹/۳۷
تحصیلات	دانشجوی دکتری- فوق لیسانس معماری و شهرسازی	۲۱	۶۵/۶۲	% ۶۵/۶۲
	دکتری	۱۱	۳۴/۳۷	% ۳۴/۳۷

(منبع: Research finding, 2022)

توصیف آماری پاسخ دهندگان دلفی دور اول

جدول ۲- نتایج توصیف آماری پاسخ دهندگان دلفی دور اول

ابعاد	سوال	مولفه	تعداد پاسخ ها	میانگین پاسخ ها	انحراف معیار	ترتیب اهمیت
بعدزیبایی شناسی	۱	رعایت تناسبات انسانی	۳۲	۴/۴۸	۰/۷۵۳	۱
	۲	سطوح پر و سطوح خالی	۳۲	۴/۱۵	۰/۷۷۰	۸
	۳	گونگونی مصالح	۳۲	۴/۴۸	۰/۸۴۹	۳
	۴	تناسب و هماهنگی نماهای کنار هم با یکدیگر	۳۲	۴/۴۸	۰/۹۳۵	۲
	۵	کنج ها و زوایای گوشه دار	۳۲	۳/۷۰	۰/۸۶۹	۲۵
	۶	تعادل	۳۲	۳/۸۵	۱/۱۳۴	۱۵
	۷	خط زمین	۳۲	۴/۰۰	۰/۸۳۲	۱۱
	۸	خط آسمان	۳۲	۴/۲۶	۰/۷۶۴	۴
	۹	پیچیدگی و تضاد کار شده در نماها	۳۲	۳/۵۲	۰/۹۷۵	۳۴
	۱۰	ریتم و هارمونی	۳۲	۳/۷۸	۱/۲۱۹	۱۶
	۱۱	قانونمندی در بدنه ها	۳۲	۳/۸۱	۱/۰۰۱	۲۲
	۱۲	شکل بازشو	۳۲	۳/۷۰	۱/۱۰۳	۲۱
	۱۳	نظم و هماهنگی	۳۲	۳/۵۹	۱/۲۴۸	۳۲
	۱۴	کف سازی	۳۲	۳/۳۳	۱/۲۴۰	۴۱
	۱۵	هنرهای خیابانی (دیوارنگاری، تبلیغات، بیلبردها...)	۳۲	۳/۵۲	۱/۳۶۹	۳۰
	هویت مکان	۱۶	میلمان و تجهیزات شهری (سطل زباله ها، صندلی های کنار خیابان)	۳۲	۳/۵۹	۱/۲۱۷
۱۷		نورپردازی	۳۲	۴/۱۱	۱/۰۱۳	۶
۱۸		بناهای یادمانی	۳۲	۳/۴۴	۱/۰۱۳	۳۹
۱۹		ویژگی های تاریخی و فرهنگی مکان	۳۲	۳/۵۲	۱/۲۵۲	۳۱
۲۰		خاطره انگیزی	۳۲	۳/۵۲	۱/۱۸۹	۲۹
۲۱		سرزندگی	۳۲	۴/۱۱	۱/۱۸۸	۵
۲۲		فرهنگ	۳۲	۳/۲۲	۱/۱۸۸	۴۲
۲۳		اصالت	۳۲	۳/۴۴	۱/۲۸۱	۴۰
۲۴		بامعنا بودن	۳۲	۳/۸۱	۱/۱۴۵	۲۰
۲۵		دلبستگی به مکان	۳۲	۳/۵۹	۱/۱۱۸	۳۳
۲۶		پویایی	۳۲	۳/۷۸	۱/۱۵۵	۱۹
۲۷		یکپارچگی	۳۲	۳/۹۶	۰/۹۸۰	۱۲
۲۸	انعطاف	۳۲	۳/۴۸	۱/۱۵۶	۳۷	

ترتیب اهمیت	انحراف معیار	میانگین پاسخ‌ها	تعداد پاسخ‌ها	مؤلفه	سوال	ابعاد
۷	۱/۳۴۴	۴/۰۴	۳۲	تزئینات	۲۹	بعد اقتصادی
۱۷	۱/۴۰۹	۳/۷۰	۳۲	تمیزی	۳۰	
۱۴	۱/۳۵۰	۳/۸۵	۳۲	آرامش	۳۱	
۳۸	۱/۱۵۶	۳/۵۲	۳۲	فعالیت سنتی	۳۲	
۳۶	۱/۰۱۴	۳/۵۲	۳۲	فعالیت های بومی	۳۳	
۲۸	۱/۱۸۵	۳/۵۹	۳۲	صرفه اقتصادی	۳۴	
۲۴	۱/۳۴۸	۳/۵۹	۳۲	مقاومت مصالح در برابر رطوبت	۳۵	بعد زیست محیطی
۲۳	۱/۳۰۵	۳/۶۳	۳۲	ایجاد فضای سبز به منظور ایجاد آسایش حرارتی	۳۶	
۳۵	۱/۴۲۱	۳/۴۱	۳۲	مصالح مقاوم در برابر دما	۳۷	
۱۳	۱/۲۸۱	۳/۸۹	۳۲	دیوار سبز اکسیژن ساز	۳۸	
۱۰	۱/۰۳۸	۴/۰۰	۳۲	بام و تراس سبز	۳۹	
۱۸	۱/۱۳۴	۳/۸۵	۳۲	سایه بان	۴۰	
۲۵	۰/۹۵۳	۳/۷۰	۳۲	دیوار و حصار مشبک	۴۱	
۹	۰/۹۱۷	۴/۰۷	۳۲	مصالح بومی	۴۲	

چنانچه در جدول ۲ بالا مشاهده می‌گردد در سنجش دور اول بیشترین امتیاز به مؤلفه‌های: سؤال ۱= رعایت تناسبات انسانی- سؤال ۴= تناسب و هماهنگی نماهای کنار هم با یکدیگر- سؤال ۳= گوناگونی مصالح و کمترین امتیاز از لحاظ اهمیت از نظر متخصصین معماری به مؤلفه‌های: سؤال ۲۲ = فرهنگ- سؤال ۱۴ = کف سازی- سؤال ۲۳ = اصالت
آزمون همبستگی دلبیوی کندال دلفی دور اول

جدول ۳- آزمون همبستگی دلبیوی کندال دلفی دور اول

تعداد پاسخگو	۳۲
ضریب همبستگی دلبیوی کندال	۰/۰۱۰
درجه آزادی	۴۱
کای دو	۱۱۸/۱۳۰
شاخص χ^2 معنی داری	۰/۰۰۰۱

منبع: (Research finding, 2022)

طبق جدول ۳ مقدار شاخص‌های معنی داری ۰/۰۰۰۱ شاخص‌های معنی داری که کمتر از معیار ۰/۰۵ می‌باشد، همبستگی پاسخ‌ها را تأیید می‌کند. همچنین مقدار بالاتر از ۰/۵ برای ضریب همبستگی دلبیوی کندال نیز تطابق قابل قبول نظرات را در این آزمون نشان می‌دهد. شایان ذکر است با توجه به اینکه در آزمون دلبیوی کندال، مقدار درجه‌ی آزادی براساس تعداد مؤلفه‌ها (و نه تعداد مشاهدات) بنابراین در این مرحله برای ۴۲ مؤلفه مورد آزمون، درجه آزادی ۴۱ تعیین شده است: ۴۱-۱=۴۲

دور دوم روش دلفی

در بخش اول از پرسشنامه دور دوم روش دلفی، مجموعه‌ی مؤلفه‌های آرایه گردیده که به استناد مرحله‌ی اول دلفی به عنوان مؤلفه‌های تأثیرگذار بر ساماندهی جداره‌های شهری با هدف تأمین نظر مخاطب تشخیص داده شد. بخش دوم پرسشنامه نیز به پرسش در خصوص اهمیت مؤلفه‌ها در حالت اصلاح شده و جدید می‌پردازد که اصطلاحات آن در ادامه مطابق جدول ۴ بیان شده است. با توجه به پیشنهادات مطرح شده توسط متخصصین معماری به پرسشنامه‌ی دور دوم مؤلفه‌ی نوع مصالح بکار رفته در نما از لحاظ اقتصادی اضافه شده است.

جدول ۴- توصیف آماری پاسخ دهندگان دلفی دور دوم

سؤال	مؤلفه های پرسشنامه دور دوم	می زان پاسخ ۰۰۰۰۰۰۰۰	می نگین مؤلفه های مرحله ۰۰۰۰۰۰۰۰ ی دوم	انحراف معیار	ترتیب اهمیت
۱	رعایت تناسب انسانی	۳۲	۴/۰۰	۰/۸۳۲	۷
۲	سطوح پر و سطوح خالی	۳۲	۳/۸۵	۱/۱۳۴	۸
۳	گوناگونی مصالح	۳۲	۳/۶۹	۰/۷۲۱	۱۱
۴	تناسب و هماهنگی نما های کنار هم با یکدیگر	۳۲	۴/۳۵	۱/۲۴۰	۱
۵	کنج ۰۰۰۰۰۰۰۰ و زوایای گوشه دار	۳۲	۳/۳۴	۰/۹۵۲	۲۶
۶	تعادل	۳۲	۳/۴۶	۱/۲۸۱	۲۰
۷	خط زمین	۳۲	۳/۷۵	۱/۲۱۹	۹
۸	خط آسمان	۳۲	۴/۱۲	۰/۷۷۰	۳
۹	پیچیدگی و تضاد کار شده در نما ها	۳۲	۳/۲۸	۱/۰۰	۲۷
۱۰	ریتم و هارمونی	۳۲	۳/۶۵	۰/۹۸	۱۲
۱۱	قانونمندی در بدنه ۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۲	۳/۶۴	۱/۰۰	۱۳
۱۲	شکل باز شو	۳۲	۳/۵۰	۱/۲۳۴	۱۸
۱۳	نظم و هماهنگی	۳۲	۳/۵۲	۰/۹۷۵	۱۶
۱۵	هنر های خیابانی (دیوارنگاری، تبلیغات، بیلبردها و...)	۳۲	۳/۲۵	۱/۱۶۰	۲۸
۱۶	مبلمان و تجهیزات شهری (سطل زباله ۰۰۰۰۰۰۰۰، صندلی ۰۰۰۰۰۰۰۰ های کنار خیابان)	۳۲	۲/۲۰	۱/۵۲۴	۳۶
۱۷	نورپردازی	۳۲	۴/۰۰	۰/۹۹۸	۶
۱۹	ویژگی ۰۰۰۰۰۰۰۰ های تاریخی و فرهنگی مکان	۳۲	۳/۴۵	۱/۵۶۵	۲۲
۲۰	خاطره انگیزی	۳۲	۲/۷۰	۱/۳۲۰	۳۳
۲۱	سرزندگی	۳۲	۳/۱۹	۱/۱۸۵	۳۱
۲۴	بامعنا بودن	۳۲	۳/۳۵	۰/۹۴۶	۲۵
۲۵	دلبستگی به مکان	۳۲	۳/۴۵	۰/۹۹۵	۲۱
۲۶	پویایی	۳۲	۳/۰۰	۱/۱۸۲	۳۱
۲۷	یکپارچگی	۳۲	۳/۵۵	۱/۲۳۴	۱۵
۲۹	تزئینات	۳۲	۴/۰۰	۰/۶۲	۵
۳۰	تمیزی	۳۲	۳/۱۹	۰/۵۹	۲۹
۳۱	آرامش	۳۲	۲/۹۰	۱/۵۳	۳۲
۳۲	فعالیت سنتی	۳۲	۲/۵۵	۱/۵۳۸	۳۴
۳۳	فعالیت ۰۰۰۰۰۰۰۰ های بومی	۳۲	۲/۰۰	۱/۳۲۰	۳۷
۳۴	صرفه اقتصادی	۳۲	۳/۴۶	۰/۶۹	۱۹
۳۵	مقاومت مصالح در برابر رطوبت	۳۲	۳/۳۸	۰/۸۵	۲۳
۳۶	ایجاد فضای سبز به منظور ایجاد آسایش حرارتی	۳۲	۲/۵۰	۱/۳۲۰	۳۵
۳۸	دیوار سبز اکسیژن ساز	۳۲	۳/۶۹	۱/۴۷۶	۱۰
۳۹	بام و تراس سبز	۳۲	۳/۵۰	۱/۰۴۷	۱۷
۴۰	سایه بان	۳۲	۳/۳۷	۰/۸۵	۲۴
۴۱	دیوار و حصار مشبک	۳۲	۳/۵۵	۱/۱۹۰	۱۴
۴۲	مصالح بومی	۳۲	۴/۰۰	۱/۱۹۱	۴
۴۳	نوع مصالح بکار رفته در نما از لحاظ اقتصادی	۳۲	۴/۱۶	۰/۶۲	۲

منبع: (Research finding, 2022)

توصیف آماری پاسخ دهندگان دلفی دور دوم

بنابراین در پرسشنامه ی دوم، لیستی از مؤلفه جدید پیشنهادی و مؤلفه های باقیمانده را تشکیل داد.

پرسشنامه‌ی دور دوم دلفی (شامل ۳۷ مؤلفه) به همان ۳۲ نفر تحویل داده شد که مؤلفه‌های مذکور به شرح جدول ۴ می‌باشند. براساس جدول ۴ مشاهده می‌گردد که در سنجش دور دوم بیشترین امتیاز مربوط به: سؤال ۸ = خط آسمان - سؤال ۴۳ = نوع مصالح بکار رفته در نما از لحاظ اقتصادی - سؤال ۴ = تناسب و هماهنگی نماهای کنار هم با یکدیگر. کمترین اهمیت مربوط به مؤلفه‌های: سؤال ۴۱ = فعالیت‌های بومی - سؤال ۱۶ = مبلمان و تجهیزات شهری (سطل زباله‌ها، صندلی‌های کنار خیابان) - سؤال ۳۶ = ایجاد فضای سبز به منظور ایجاد آسایش حرارتی

آزمون همبستگی دلبیوی کندال دلفی دور دوم

جدول ۵ - آزمون همبستگی دلبیوی کندال دلفی دور دوم

تعداد پاسخگو	۳۲
ضریب همبستگی دلبیوی کندال	۰/۸۳۳
درجه آزادی	۳۷
کای دو	۱۴۹/۳۱۱
شاخص معنی داری	۰/۰۰

منبع: (Research finding, 2022)

در جدول ۵ مشاهده می‌گردد مقدار شاخص معنی داری ۰/۰۰۰ می‌باشد، همبستگی پاسخ‌ها را تأیید می‌کند. همچنین مقدار ۰/۸۳۳ و بالاتر از ۰/۵ برای ضریب دلبیوی کندال نیز تطابق قابل قبول نظرات را در این آزمون نشان می‌دهد. به عبارت دیگر مقدار همبستگی بالاتر از ۰/۵ تأیید می‌کند که مجموعه‌ی مؤلفه‌های مورد پرسش به ساماندهی جداره‌های شهری به منظور تأمین نظر مخاطب اشاره دارد. لازم به ذکر است با توجه به اینکه در آزمون دلبیوی کندال، مقدار درجه‌ی آزادی بر اساس تعداد مؤلفه‌ها محاسبه (و نه تعداد مشاهدات) بنابراین در این مرحله برای ۳۷ مؤلفه مورد آزمون، درجه آزادی ۳۶ تعیین شده است: ۳۶-۱=۳۷ مقایسه‌ی میانگین امتیازات مؤلفه‌ها در مرحله‌ی اول و دوم

جدول ۶ - مقایسه‌ی میانگین امتیازات مؤلفه‌ها در مرحله‌ی اول و دوم

سؤال	مؤلفه‌های پرسشنامه دور اول	میانگین مؤلفه‌های پرسشنامه دور دوم	میانگین مؤلفه‌های پرسشنامه دور اول	میانگین مؤلفه‌های پرسشنامه دور دوم	اختلاف می‌انگین مؤلفه‌های پرسشنامه دور اول و دوم
۱	رعایت تناسبات انسانی	۴/۴۸	۴/۴۸	۴/۰۰	۰/۴۸
۲	سطوح پر و سطوح خالی	۴/۱۵	۴/۱۵	۳/۸۵	۰/۰۵
۳	گونگونگی مصالح	۴/۴۸	۴/۴۸	۳/۶۹	۰/۳
۴	تناسب و هماهنگی نماهای کنار هم با یکدیگر	۴/۴۸	۴/۴۸	۴/۳۵	۰/۱۳
۵	کنج‌ها و زوایای گوشه دار	۳/۷۰	۳/۷۰	۳/۳۴	*
۶	تعادل	۳/۸۵	۳/۸۵	۳/۴۶	*
۷	خط زمین	۴/۰۰	۴/۰۰	۳/۷۵	۰/۲۵
۸	خط آسمان	۴/۲۶	۴/۲۶	۴/۱۲	۰/۱۴
۹	پیچیدگی و تضاد کار شده در نماها	۳/۵۲	۳/۵۲	۳/۲۸	*
۱۰	ریتم و هارمونی	۳/۷۸	۳/۷۸	۳/۶۵	۰/۱۳
۱۱	قانونمندی در بدنه‌ها	۳/۸۱	۳/۸۱	۳/۶۴	۰/۱۷
۱۲	شکل بازشو	۳/۷۰	۳/۷۰	۳/۵۰	۰/۲
۱۳	نظم و هماهنگی	۳/۵۹	۳/۵۹	۳/۵۲	۰/۰۷

سؤال	مؤلفه های پرسشنامه دور اول	می انگین مؤلفه های پرسشنامه دور دوم	می انگین مؤلفه های پرسشنامه دور دوم	اختلاف می انگین
۱۴	کف سازی	*	*	*
۱۵	هنر های خیابانی (دیوارنگاری، تبلیغات، بیلبردها و...)	۳/۵۲	۳/۲۵	*
۱۶	میلان و تجهیزات شهری (سطل) زباله های صندوق های صندلی های کنار خیابان	۳/۵۹	۲/۲۰	*
۱۷	نورپردازی	۴/۱۱	۴/۰۰	۰/۱۱
۱۸	بنا های یادمانی	۳/۴۴	*	*
۱۹	ویژگی های تاریخی و فرهنگی مکان	۳/۵۲	۳/۴۵	*
۲۰	خاطره انگیزی	۳/۵۲	۲/۷۰	*
۲۱	سرزندگی	۴/۱۱	۳/۱۹	*
۲۲	فرهنگ	۳/۲۲	*	*
۲۳	اصالت	۳/۴۴	*	*
۲۴	بامعنا بودن	۳/۸۱	۳/۲۵	*
۲۵	دلبستگی به مکان	۳/۵۹	۳/۴۵	*
۲۶	پویایی	۳/۷۸	۳/۰۰	*
۲۷	یکپارچگی	۳/۹۶	۳/۵۵	۰/۴۱
۲۸	انعطاف	۳/۴۸	*	*
۲۹	تزیینات	۴/۰۴	۴/۰۰	۰/۰۴
۳۰	تمیزی	۳/۷۰	۳/۱۹	*
۳۱	آرامش	۳/۸۵	۲/۹۰	*
۳۲	فعالیت سنتی	۳/۵۲	۲/۵۵	*
۳۳	فعالیت های بومی	۳/۵۲	۲/۰۰	*
۳۴	صرفه اقتصادی	۳/۵۹	۳/۴۶	*
۳۵	مقاومت مصالح در برابر رطوبت	۳/۵۹	۳/۲۸	*
۳۶	ایجاد فضای سبز به منظور ایجاد آسایش حرارتی	۳/۶۳	۲/۵۰	*
۳۷	مصالح مقاوم در برابر دما	۳/۴۱	*	*
۳۸	دیوار سبز اکسیژن ساز	۳/۸۹	۳/۶۹	۰/۲
۳۹	بام و تراس سبز	۴/۰۰	۳/۵۰	۰/۵
۴۰	سایه بان	۳/۸۵	۳/۳۷	*
۴۱	دیوار و حصار مشبک	۳/۷۰	۳/۵۵	۰/۱۵
۴۲	مصالح بومی	۴/۰۷	۴/۰۰	۰/۰۷
۴۳	*	*	۴/۱۶	۴/۱۶

منبع: (Research finding, 2022)

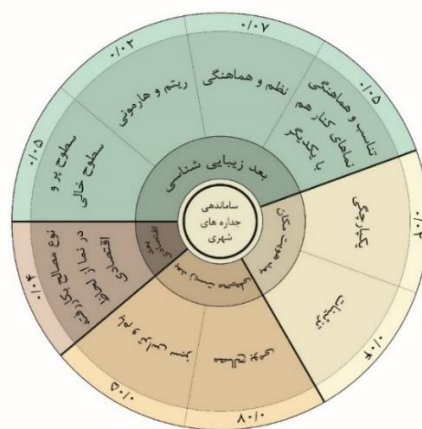
با توجه به اطلاعات میانگین دو جدول آمار توصیفی ۱۴ مؤلفه کنار گذاشته شدند. بر اساس جدول ۶ مؤلفه های زیر به دلیل میانگین کم حذف شدند: کتجها و زوایای گوشه دار- تعادل- پیچیدگی و تضاد کار شده در نماها- هنرهای خیابانی (دیوارنگاری، تبلیغات، بیلبردها و...)- میلان و تجهیزات شهری (سطل زباله ها، صندلی های کنار خیابان)- ویژگی های تاریخی و فرهنگی مکان- خاطره انگیزی- سرزندگی- بامعنا بودن-

منبع: (Research finding, 2022)

جدول ۹ - مؤلفه های برتر از نظر متخصصین معماری

سطح پر و سطوح خالی	بعد زیبایی شناسی
تناسب و هماهنگی نماهای کنار هم با یکدیگر	
ریتم و هارمونی	
نظم و هماهنگی	
تزئینات	بعد هویت مکان
یکپارچگی	
بام و تراس سبز	بعد زیست محیطی
مصالح بومی	
نوع مصالح بکار رفته در نما از لحاظ اقتصادی	بعد اقتصادی

منبع: (Research finding, 2022)

نمودار ۱ - مؤلفه های خروجی از تکنیک دلفی براساس ابعاد موجود منبع: (Research finding, 2022)

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها

تحقیق حاضر با موضوع تبیین مؤلفه های ساماندهی جداره های شهری خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه شیراز با در نظر گرفتن نظر مخاطبینی که در حوزه ی ساخت و ساز مشغول به کار هستند توسط متخصصین معماری و شهرسازی در قالب تکنیک دلفی اظهار نظر شده است تا مؤلفه های پر اهمیت تر جهت ساماندهی جداره های خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه شهر شیراز بدست آید. نوآوری و اهمیت مقاله موجود از آن جهت است که مؤلفه های به جهت پرسش و پاسخ قرار گرفته اند که در مبانی نظری ساماندهی جداره های شهری وجود دارند و از طرف دیگر با استفاده از متخصصین معماری و شهرسازی با مدنظر قرار دادن نظر مخاطبین (افراد در حوزه ی ساخت و ساز ساختمان) مورد پایش قرار گرفته است. همانگونه که در مبانی نظری تحقیق بیان شد عوامل بسیار زیادی در تأمین نظر مخاطب دخیل است که در نظر گرفتن هریک تأثیر متفاوتی بر روی نتیجه ی نهایی خواهد داشت. پس از به آزمون نهادن مؤلفه های موجود توسط پرسشنامه در چهار بعد زیبایی شناسی - هویت مکان - اقتصادی و زیست محیطی خروجی حاصل از تکنیک دلفی مؤلفه های زیر استخراج شد: (سطوح پر و سطوح خالی - تناسب و هماهنگی نماهای کنار هم با یکدیگر - ریتم و هارمونی - نظم و هماهنگی - تزئینات - یکپارچگی - بام و تراس سبز - مصالح بومی - نوع مصالح بکار رفته در نما از لحاظ اقتصادی) مؤلفه های خروجی از تکنیک دلفی نشان می دهد که طبق نظرات متخصصین حوزه ی معماری و شهرسازی مؤلفه های مذکور بیشترین اثر را در تأمین نظر مخاطب در ارتباط با ساماندهی جداره های شهری دارند پیشنهاد می گردد تا در ساماندهی جداره های خیابان حافظ و خیابان علی ابن حمزه مؤلفه های مذکور مورد توجه قرار گیرند تا شاهد تأمین نظر مخاطب و هویت بخشی به آن خیابان باشیم. متخصصین معماری و شهرسازی با اطلاع از سلاقی مخاطب و اطلاع از اهداف افراد هنگام ساخت و ساز مؤلفه های را پیشنهاد می دهند که از نقطه نظر افراد حوزه ی ساخت و ساز بیشترین تأثیر و اهمیت را دارند. پیشنهاد می گردد معماران و شهرسازان در ساماندهی و طراحی جداره های شهری خیابان های مذکور مؤلفه ی ذکر شده را بیشتر مدنظر قرار دهند زیرا مؤلفه های معرفی شده عواملی هستند که حداکثر تأثیر را در هویت بخشی و تأمین نظر مخاطب در جداره های شهری ایفا می نمایند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاقی پژوهش: در این مطالعه فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد. حامی مالی: هزینه‌های مطالعه توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

1. Taghizadeh, M., Sigheh-ol-Islami, A., & Bashiri, S. (2013). The process of urban space design based on Iranian-Islamic aesthetic principles (case study: Islamic Unity Square, Tehran). *Iranian-Islamic City Studies Quarterly*.
2. Shakur, A., Shams al-Dini, A., Hafezzadeh, M., & Pakzad, S. (2014). *Environmental Management Quarterly*, Winter, 2014, Volume 7, Number 27.
3. Golkar, K. (2008). Visual environment of the city; The evolution from a decorative approach to a sustainable approach. *Environmental Sciences*.
4. Pakzad, J. (2007). Publications of Payam Sima Design and Publishing Company, Second Edition.
5. Shakur, A., Abdollahzadeh Fard, A., & Khorshidi, R. (1397). *Journal of Urban Research and Planning*, Year 9, Issue 33, Summer.
6. Dehkhoda, A. A. (1998). *Dehkhoda Dictionary*. University of Tehran Press.
7. Habibi, M. (2000). *Journal of Fine Arts*, University of Tehran, Volume 7, Number 0.
8. Pourjafar, M. R., & Alavi Balmani, M. (2012). *Video Ecology: Visual Ecology in Architecture and Urban Design*. Tehran: Armanshahr.
9. Pakzad, J. (2007). Publications of Payam Sima Design and Publishing Company, Second Edition.
10. Anvari, H. (2002). *The Great Culture of Sukhun*, Volume 6. Tehran: Publisher Publisher.
11. Weber, E. U., Blais, A. R., & Betz, N. E. (2002). A domain-specific risk-attitude scale: measuring risk perceptions and risk behaviors. *Journal of Behavioral Decision Making*, 15(4), 263–290.
12. Pallasmaa, J. (1994). *The eyes of the skin: Architecture and the Senses*. London: Wiley cademy.
13. Bourdieu, P. (1984). *Distinction, Social Criticism, Taste Judgments*. Tehran: T, Chavoshian, H., Third Edition.
14. Scroton, R. (2014). *Beauty*. Tehran: Faride Farnoud, micro-publication.
15. Zarghami, & Aminian (2012). *Identity and Urban Landscape (Case Study of Pakdasht City)*. Iranian-Islamic City Studies.
16. Winters, E. (2007). *Aesthetics and architecture*. London: Continuum.
17. Scroton, R. (2014). *Beauty*. Tehran: Faride Farnoud, micro-publication.
18. Harvard design magazine. (n.d.). *From Taste to Judgment: Multiple Criteria in the Evaluation of Architecture*. Retrieved from www.harvarddesignmagazine.org/7/from-taste-to-judgment-multiple-criteria-in-the-evaluation-of-architecture
19. Bourdieu, P. (n.d.). In *Letter to the Social Sciences*, No. 30, pp.1-33.
20. Kampble, (2005).
21. Nohl, W. (2001). *Sustainable landscape use and aesthetic perception*.
22. Scroton, R. (2014). *Beauty*. Tehran: Faride Farnoud, micro-publication.
23. Saunders, W. S. (1999). *From Taste to Judgment: Multiple Criteria in the Evaluation of Architecture*. *Harvard-Quarterly*, 58-49.
24. Ge, J., & Hokao, K. (2006). Research on Residential Lifestyles in Japanese Cities from the Viewpoints of Residential Preference, Residential Choice and Residential Satisfaction. *Landscape and Urban Planning*, 78, 165-178.

- 25.Saremi, M. (2011). The position of the city and beauty in Islamic art, Quarterly Journal of Iranian Islamic City Studies.